Işığı Biçimlendiren Usta: Adnan Varınca

Hayri Esmer

Renk, ışık, boya ve leke…. bunlarla form oluşturma eylemi, sanatın esas niteliklerinden olmasına karşın, günümüzde çok az sayıda sanatçının bunları bir sorun olarak irdelediğini, bunlara dair arayışlar içinde seçenekler yarattığını görmekteyiz. Elbette sanat özü itibariyle bir form oluşturma işidir; ama zamanla kazanılan, deneyimlerle olgunlaştırılan ustalığın ve boya ile oluşturulan yetkin bir biçim anlayışına günümüz sanatında çok daha az rastlamaktayız.

Anadolu Üniversitesi, Çağdaş Sanatlar Müzesi'de açılan Adnan Varınca sergisi, bu anlamda yetkin bir form yetisine eğemen olan sanatçının, pentürel gerçekliğin hangi sınırlara taşınabildiğini yeniden hatırlatmaktadır bizlere.

Adnan Varınca, boyayı eski ustalara özgü büyük bir incelik, titizlik ve sadelikle forma dönüştürmektedir. Boyasal değerler onun resmini ayrıksılaştıran ve dikkat çekici kılan bir eğilimdir. Boya, onun resimlerinde kıvrak fırça hareketleriyle, neredeyse nesnenin sahip olduğu tüm karakterleri deşifre eden bir yapıya dönüşmektedir. Sanatçının tema olarak benimsediği natürmort nesneleri olarak domates, salatalık, elma, vazo, çanak gibi nesneler, ayrıntılarından sıyrılarak, aynı zamanda tüm gerçekliklerini koruyarak cesur bir fırça empresyonunda boyasal bir varlığa dönüşürler. Artık tanık olduğumuz şey boyayla yoğrulmuş, karakteristik bir nesne gerçekliğidir. Boyayı nesnenin doğasıyla bu kadar ustalıkla bütünleştiren az sayıda sanatcıya rastlamaktayız bugün. Birkaç fırça darbesiyle oluşturulmuş nesnelerin bizde çağrıştırdığı şey gerçekten büyüleyicidir. Serbest fırça darbelerinden oluşan bu biçimlemeler, çoğu zaman onu soyutun sınırlarına dayandırır. Ama bu resimler bir adım daha öteye gitmezler. Ve buraya konumlanırlar. Asıl niteliklerini, karakterini kaybetmeksizin soyutun sınırlarında konumlanmaları ısrarla ve de bilinçle benimsenen bir tutumdur; ve tercih edilen bu tutumun, sanatçıya doğayla ilişkisini koparmaksızın onu yorumlamada sonsuz bir özgürlük alanı sunduğunu görmekteyiz.

Adnan Varınca'nın, bu özgürlük alanında son derece sahici, dingin, yalın ve abartısız bir kurguyu realize ettiği görülmektedir. Bu, sadece tema tercihiyle açığa çıkan bir gerçeklik değildir elbette... Çoğu zaman kompozisyon tek bir natürmort nesnesinden örneğin bir şapka veya bir ekmekten oluşmuştur. Sıradan nesnelerle ilgilenen sanatçı, bunlardan bile olabildiğince arındırmıştır, sadeleştirmiştir resmini… Keza onun resminde ayrıntı, nesnenin kendi ayrıntısı değil, fırçanın tuval yüzeyinde bıraktığı izlerin, lekeye ve forma dönüşümünden ibarettir.

Bu yalınlığı sahici kılan esas unsurlardan birisi de renktir. Kuşku yok ki Adnan Varınca Türk resmindeki en önemli renkçi sanatçılardan birisidir. Sanatçı, renkle ışığı ustalıkla bütünleştirmiş adeta ışığı biçimlendirerek sanatsal bir forma dönüştürmüştür. Bu anlamda Varınca, rengi kendisine sorun etmiş; onu, nesnenin kendi ışığıyla örtüştürebilmiş bir sanatçıdır. Boyama alanlarında tercih ettiği homojen renk alanları, güçlü bir ışık yaratmakta ve resmini kuşatan bir atmosfere dönüşmektedir. Onun ışığı, nesnenin yüzeyinde dolaşmaz, nesnelerin kendi özünden, içinden gelen bir ışık olarak mekana yayılır. Işığı, renk ve leke ile birlikte iç dinamizmi yüksek bir biçimleme algısıyla dönüştüren sanatçı, tüm bu yönleriyle 1940 kuşağı içinde ayrıksı bir kimliğe de sahip olmuştur.

Türk Resminin duayenlerinden olan Adnan Varınca'nın bu geniş kapsamlı sergisi, müzenin üç büyük salonunu doldurmakta; ve sanatçının farklı dönemlerinden seçilen eserleri içermektedir. Kapsamlı bir katalogla da belgelenen sergi, bu sanatçımızı ve temsil ettiği değerleri yeniden hatırlatmakta ve hakkında bütünlükçü bir bilgiye ulaşmamızı sağlamaktadır.

Sergi, Eskişehir'de, Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi'nde 18 Mart 2011'e kadar görülebilir.

İletişim İçin:

Hayri Esmer
Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Tepebaşı/ Eskişehir
Tel: 0533 226 43 60
Mail: hayrie@anadolu.edu.tr
Web: www.hayriesmer.com